

Bilinçdışında Protesto ve Ahlak

Otto Gross

1919

Kutsal Yazılar'a göre, "Bu nedenle kim Kayın'ı öldürürse," "ondan yedi kat öç alınacaktır." Bu ayetin tek bir yorumu olabilir: Kayın, eyleminin sonucu olarak yedi kişiye bedeldir. Bununla birlikte, bu eylemin yalnızca yıkıcı yönü vurgulanmakta ve failin kendisinin bile aklına gelmeyen bilinçli motivasyonunun anlamsız-ilkel karakterine özel bir vurgu yapılmaktadır. Çünkü bu eylem devrimci protestonun doğuşudur. Yunan geleneğinde olduğu gibi ebedi umut değil, ebedi hoşnutsuzluk tek iyi şey olarak alçatılmış dünyaya girmiştir. Ve karanlık bilinçdışından esrarengiz bir aniden ortaya çıkan bu görünüşte anlamsız, kötü eylemin ardında, o unutulmaz ve ortadan kaldırılamaz iyinin ebedi anı, en derin gerçeklik olarak kendini gösterir.

Bilinçdışının psikolojisi şimdi bize, insan fitratında önceden oluşmuş ancak eğitimin ve her türlü otoriterliğin psikik baskısıyla bilinçten bastırılmış gizli değerler alanını, metodik olarak bilinçte geri getirilmektedir. Bu değerler, kabul edilmiş normlar ve bunların etkilerinin aksine, insanın potansiyelleri, doğuştan gelen özellikleri ve fitratının kendisi aracılığıyla asli belirlenmişliği ile aslına daha yakın bir imaj üretmemizi sağlar. Bilinçdışının psikolojisi böylece bize, devrimci düşüncenin başlangıç noktası olan değerlerin değerinin sorgulanması için ilk zemini sunar. Bilinçdışı psikolojisinin bir sonucu olarak devrim talebi, bu yatkın değerlerin bastırılmasının en büyük insan potansiyelinin feda edilmesi anlamına geldiği gösterildiği anda mutlak hale gelir.

Bu nedenle psikanalitik ekol ve onun büyük kurucusu Sigmund Freud, bu durum ortaya çıkmadan hemen önce durmuştur. Bilgiye giden bu kadar ileri yollarda hiç kimse tek başına ve tek başına, kişinin kendi kişiliğiyle bu kadar yakından bağlantılı olan bir ilkenin değerini ve geçerliliğini çevreleyen barikatları aşamaz. Klasik psikolojinin sınırları, tüm geleneksel otoritenin sorgulandığı ve mevcut düzenin otoritesinde kendilerini güvende hissedenlerin varoluş temellerini sarsan keşiflerin hemen öncesinde çizilmiştir. Böylece, psikolojinin önemli ifşa edici çalışması, bilinçdışında en derine bastırılmış psikik unsurları, doğuştan gelen özellikleri kapsayan ve içeriği deneysel olarak dürtülerin ve duyguların kaotik bir sapıklığı olarak gösterilebilen seviyenin ifşa edilmesiyle sona ermiştir. Bilinçdışındaki güdülerin bu çirkinliği, mevcut otorite ilkesini, bireyin ezilmesini ve kabul edilen normları haklı çıkarıyor gibiydi. Sonuç olarak, klasik psikanalizde psikoterapi kendini, açığa çıkan dürtülerin olumsuz karakterini kasıtlı olarak kontrol etmek ve onları bilinçdışının yöneten normlarına göre düzeltmek ve bastırmakla sınırlayabiliirdi.

Ancak biz, tutarlı ve sınırlandırılmamış bir bilinçdışı psikolojisinin en önemli keşfi olarak bunun tam tersini ortaya koyduğunu savunuyoruz. Bize göre, bilincin sınırları ardına hapsedilen ve tüm psikik olayları sabote eden dürtülerin ve duyguların korkunç çarpıtmaları ve bozulmaları, dış kısıtlamalar ve teşviklerle zaten bozulmuş ve yabancılaşmış bir ruhun normal sapmaları ve umutsuzluk nöbetleridir. Kendi yönelim gücünün, doğuştan gelen değer sisteminin bastırılması, ruhun bu durumunun ön koşuludur. Her içsel çekişmenin ardında doğuştan gelen ve yabancı güdülerin uzlaşmazlığını görürüz. Tüm yatkınlıkların zorunlu olarak birleşik olduğu bizim için aşıkardır ve doğuştan gelen ve yatkın olanın bir uyum, önceden oluşturulmuş uyumlu bir birlikte çalışma olarak bariz amaçlılığını kabul etmemek saçma görünür. Doğuştan gelen dürtülerin yalnızca bireysel anlamda değil, aynı zamanda ve her şeyden önce toplumsal bir amaçlılık anlamında da amaçlı olduğunu varsayıyoruz. Şu anda bilinçdışı psikolojisinin yöntemlerini kullanarak bastırılmış bir durumdan kurtarabilecek konumda olduğumuz bu egemen yatkın-sosyal ve doğuştan gelen-etik eğilim, Kropotkin'in keşiflerinde zaten bize tanıtılmıştı: doğuştan gelen "birbirine yardım etme içgüdü"ü". Bu içgüdü'nün karşılaştırmalı biyolojik kanıtı sayesinde Kropotkin, hem genetik temelli hem de normatif bir disiplin olarak gerçek bir etiğin temelini oluşturmaya başlamıştır.

Artık bilinçdışına, eğilimin temel değerlerine, en derine bastırılmış güdülere kadar nüfuz edebiliyoruz ve bunu, psikanalitik çalışmanın özel bir ilkesi haline gelen bastırılmış etik eğilimler hakkındaki yeni önermelerimizin teknik bir kullanımı yoluyla yapabiliyoruz. Nevrozun temel semptomlarının yok edilemezliği, ya da daha iyi bir deyişle, yeniden tanımlanamazlığı olgusu, şimdiye kadar çok esrarengizdi, her bir semptomun, ne kadar korkutucu, iğrenç ya da grotesk olursa olsun, köklü, orijinal bir güdüye sıkı sıkıya bağlı olduğu gerçeğine kadar izlenebilir - her zaman yeniden tanımlanamaz bir şekilde iyiye ait olacak bir güdü, Ancak bu güdüyü kendisine sabitlemiş çağrışımlardan ayırarak ve özgür bir bilinç eylemi içinde kendine özgü işlevini yerine getirmesini sağlayarak, bu çarpıtılmış, yanlış biçimlendirilmiş

ve paradoksal güdünün yaşam ve ifade yolunu açtığı önceden sabitlenmiş belirti ortadan kalkacaktır. Bu şekilde, birçok kadının mazoşist tutumunun üstesinden, altta yatan annelik arzusunun farkına varmaları sağlanarak gelinebilir; olumsuz yönde çarpıtılmış kendini soyutlamanın üstesinden, ahlaki açıdan gerekli olan belirli bir savunma mekanizmasının açığa çıkarılmasıyla gelinebilir vs. Kendine ve başkalarına yönelik sayısız patolojik sabotaj vakası, devrimci protesto dürtüsünün serbest bırakılması ve hem kişinin kendi psikik karakterini koruma içgüdüsünün hem de birbirine yardım etme içgüdüsünün durumsal-ahlaki projeksiyonu ile çözülebilir.

Bilinçdışı psikolojisinin yöntemleri sayesinde neredeyse ölçülemeyecek kadar çok olumlu psikik gücü serbest bırakabiliriz - bu daha önce hiçbir çağda mevcut olmayan bir olanaktır. Bu nedenle, katlanmak zorunda kalacağımız ve daha önce gelişiminin bu aynı noktasında her kültüre felaket getirmiş olan krize kendimizi yeni bir umut ve sorumlulukla hazırlayabiliriz.

Gelişiminin belirli bir aşamasında, yani kent kültürünün tam olgunlaşmasıyla birlikte, her toplum çöküş ya da değişim alternatifiyle karşı karşıya kalır. Bir toplumun kültürel yaşamında kentin egemenliği ve bunun önkoşulu olan uygar yaşam biçimi, topraktan geçinmenin emek örgütlenmesinin temel birimlerini ve bu örgütlenme içinde kişisel ilişkilerin temel biçimini belirlediği uzun bir dönemin tamamen yerinden edilmesi anlamına gelir. Erkek-kadın-çocuklardan oluşan ekonomik birim, toprağı işlemenin getirdiği ortak görevleri yerine getiriyordu ve ataerkillik tarıma uygun tipik temel örgütlenmeydi.

Kent yaşamına geçiş, bu varoluş bağı ve tüm önemli şeylerin toprağı ve toprağın işlenmesine adaptasyonunu sona erdirir. Topraktan bu kurtuluşla birlikte, insan toprağına bağlı olmadan önce var olana benzer yeni bir genişleyen canlılık uyanışı gelir.

Kabaran içsel yaşamın bu yenilenmesi muazzam miktarda yaratıcı gücü harekete geçirir ve bu yaklaşan karar zamanlarını kaotik olarak fıskıran yeniden oluşumun tipik yüksek dönemlerinden biri haline getirir.

Bu gelişim düzeyinde, istisnasız her kültürde cinsel ahlakta bir kriz meydana gelir. Ahlak alanındaki geri dönüşü olmayan çözülme süreci, bu kurumun tamamen eskidiğini göstermektedir. Tarımın egemen olduğu dönemde tarımsal-ekonomik bir kurum olarak hala geçerliydi, ancak topraktan tamamen koptuğu andan itibaren ilkel insan için olduğu kadar yeni dönem insanı için de yabancıdır.

Topraktan kopan ataerkil aile, bu tür doğal olmayan ilişkilerin dayanılmaz karakterini hafifleten tek şey olan görece uygunluğun ekonomik değerini kaybeder ve artık ekonomik olarak da baskıcı hale gelir ve bireye yük olur. Elde tuttuğu tek iyi nitelik, her çocuk için mali sorumluluğun sosyal güvencesidir. Bireyin kendisini kısıtlayan ve çarpıtan anlamsız baskıya karşı insani protestosu, iç çatışmanın stresini arttırmadan artık bastırılmaz. Yeni bir içsellik ile giderek daha temelsiz hale gelen gelenek arasındaki uyumsuzluk daha da artacaktır. Böyle zamanların karakteristiği olan "ahlak" ile aşırı telafi çabaları, açıkça ve istisnasız olarak, eski normların yetersiz motiflerini değiştirmeye veya tamamlamaya ve kaçınılmaz ve boş bir propaganda yoluyla eski gücü geri kazanmaya yönelik boş girişimlerdir. Ahlak her zaman özel hayata yük olma, hatta zaman zaman ona tecavüz etme eğilimindedir. Bu da, bu tür evrelerin kültürel yaşamı için kıyaslanamayacak kadar daha önemli ve daha etkili olan taban tabana zıt bir olgunun, yani bir ilke olarak ahlaksızlığın gelişimini teşvik eder. Ahlaksızlık, böylesi kritik zamanlarda derinlerde yatan, gizli çaresizliğin dışavurumudur; kendi içinde ve en başından beri son derece göreceli ve artık tamamen eskimiş olan mevcut ahlakın, etik değerler ve normlar kavramı ve olasılığı ile karıştırılmasından kaynaklanır. Hem ahlaksızlığın hem de ahlakın temelinde zamanın işaretlerinin yanlış okunması yatmaktadır. Zira "ahlaki çürüme", eski normların yerine yenilerinin konması gerekliliğine işaret eder.

Böylece, gelişimimizin içinden geçmek zorunda olduğumuz bu aşaması belirlenmiş olur. Bu, her kültüre kriz ve felaket getirmiş olan aynı aşamadır. Daha önce hiçbir zaman bu anın kader meydan okuması yeterince karşılanmamıştı: tamamen yeni bir şey, yeni bir kurum ve yeni değerler, bu kez insan ruhuna daha sadık olacak ve hala devam eden ve çok önemli bir sorunu çözmeye yardımcı olacak değerler yaratma ve üretken bir şekilde gerçekleştirme meydan okuması: kadınlara annelik görevlerini üstlenebilecek ekonomik kabiliyet kazandırma sorunu. Gerçek sosyal ve etik sorun, toplum için ilk ve en acil sorun yalnızca budur. Bu belirleyici zamanda bu soru inançla ve anlayışla sorulursa, yanıt kendiliğinden

ortaya çıkacaktır: anneleri ekonomik olarak korumak ve çocukların yetiştirilmesini sağlamak toplumun yükümlülüğüdür. Böylece, tüm önemli reformların başlangıçtaki biçimlerin daha yüksek bir düzeyde ve düzende tekrarlanması olduğu yasağı gerçekleşmiş olacaktır. Topraktan kopuş, her türlü deneyim ve talebin yanı sıra dünyanın, diğer insanların ve kişinin kendi benliğinin içsel kavranışını ve toplum, onun devam ettirici güçleri, kurumları ve değerleri üzerindeki talepleri ilkel zamanların özgürlüğüne geri götürür, ancak farklılaşma düzeyi, sonsuza dek katlanılan acıların ve devrimci protestonun muazzam ölçüde artan gücünün bir sonucu olarak önemli ölçüde yükseltilmiştir.

Zamanın kendisi, ruh ve yıkım, arzu ve öfke olarak değişime ya da çöküşe doğru kaotik bir şekilde ilerleyen ölçülemez içsel gücü sağlar. Bu gücün en büyük kısmı kabul edilmiş normlarla içsel çatışma nedeniyle dağılır ve bilinçdışında bastırılır. Bastırılmış olanın bu alanında hazır duran ne varsa - doğuştan gelen, ebedi değerler ve bu geçiş döneminin yenileyici güçleri - bugün kararlı bir şekilde kullanıma hazır hale getirme konumundayız. Sonunda umudumuz ve diğer tüm zamanlara karşı sorumluluğumuz olarak ulaştığımız bu görev, durmaksızın çaba ve detaylara adanmış bir dikkat gerektirmektedir. Her şeyden önce, her bir insanın ruhuna giden yolu bulabilmemiz için eğitim sistemimizde buna birincil önem verilmelidir. Ve bu, hiçbir kısıtlama olmaksızın, tüm sonuçları kabul ederek ve bugün otorite, kurum, güç ve gelenek adına insanlığın kendini gerçekleştirmesinin önünde duran her şeye ve her şeye karşı mutlak ve uzlaşmaz bir karşıtlığın tam bilinciyle gerçekleştirilmelidir.

Posia

Otto Gross
Bilinçdışında Protesto ve Ahlak
1919

<https://theanarchistlibrary.org/library/otto-gross-protest-and-morality-in-the-unconscious>
Çeviren : Nuri Can Alber Çabuk

edu.wll.im